

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Feloldó szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohányfőosztékban.

A székesfehérvári vértanúk.

Írtá: dr. Lauschmann Gyula.

V. r.

König Mór említi könyvében, hogy Székesfehérvárott velük a lovasberényi katolikus és református pap is fogva volt. Hiteles följegyzésből tudom, hogy Simovits Lipót lovasberényi plebánost és Szombathy Lajos lelkészt augusztus 16-án fogták el még két lovasberényivel, a városunkban pár év előtt elhalt Lakatos Károlyval és Czagler Alajossal együtt, a kik azonban nem sokára mindanyian visszanyerték szabadságukat.

Az augusztusi népfelkelés nem maradhatott következmények nélkül és a katonai hatalom, miként gyaníthatjuk is, kegyetlen boszúval sújtotta a város hazafias föllendülését. Falkenhayn és Jablonovszky előterjesztése folytán csakhamar megjött a szelidnek hirdetett, de annál rosszabb lelkű Kempen generálisnak következő rendelete.

Székesfehérvár városa lakósi az e hó 10-én a városba vonuló cs. kir. katonaságot fegyveres ellenállással fogadván, miután a hadi vizsgálatból kitűnt, hogy ők

1. A császári színű zászlóknak s a cs. kir. törvényhatóságok hirdetményeinek ismételt lezaggatását elnézték.

2. Hamvassy Imrét, a pártitű kormány alatti városkapitányt, ki folyó augusztus 7-én minden más kíséret nélkül csak kevés párhívveivel érkezett e városba, nemcsak be nem fogták, mint inkább békével megtörténni hagyták, hogy ő a törvényes kormány által kinevezett tisztviselőket bebörtönöztette, 8-án az általa egybehívott négyülekezet, melyben Hamvassy a népet fegyveres felkelésre hívta fel, akadály nélkül megtartott, továbbá midőn az említett városi kapitány a

népfelkelés rendezése végett a képviselőket egybe gyűjtötte, a jelen voltak közül senki sem találkozott, ki neki ellentmondani, gyalázatos tervét szemére hányni s befogatását indítványozni bátor lett volna.

3. Midőn augusztus 10-én a vészharangok megkondultak s Hamvassy a cs. kir. katonaság közelletét megérzé, a városi fegyverfogható lakoságnak egy része a katonaságnak ellenszegült s a helyett, hogy Hamvassy befogatására s kiadására kedvező ezen alkalmat használta volna, veszedelme okozóját inkább megszökné engedte.

Es minthogy ekként Fehérvár hűtlen rossz érzelmeit nemcsak nyilvánította, hanem az által, hogy f. évi május hónapban a hírlapi tudósítások szerint Magyarország városai közt egyike volt az első közül, mely a debreczeni gyülekeznek függetlenségi írást elismerte, — már is tettlegesítette.

Mindezek nékem okul szolgálnak arra, hogy Ónagyméltósága báró Haynau cs. kir. tábornagy s hadi fővezér ur által f. évi július 1-én kiadott rendelkezésnek 6. §. értelmében a már részben bekövetkezett tűz általi fenyegetés felül Fehérvár városára hadiadóképpen 60000, azaz hatvan ezer ezüst forintokat büntetésül rójak, melyeket e város három egyenlő részletekben, egyenkint 20000 ezüst forintokkal és ugyan az első részletet a f. évi szeptember 10-ig, a másodikat október 10-ig, a harmadikat november 10-ig a pesti hadimunkálati pénztárba okvetlenül beszállítani s ennek nyugtatóvánnyal a valóságos befizetést a cs. kir. kerületi hadparancsnokság előtt igazolni oly hozzáadással tartozik, hogy a befizetésre kiszabott határidő nem pontos megtartása esetében a városban tanyázó katonaság a lakosokhoz beszállítandó s mindenki a szállást adó lakosok közül a nála szállásoló minden egy-egy katonának naponkint

20, azaz husz ezüst krajcárokat mindaddig kéz besíteni leendő köteles, míg a felrovott egész hadsarc kielégítve nem lesz.

Pesten, augusztus 27-én 1849.

Kempen

cs. kir. parancsnok s katonai kerületi parancsnok.

Nagyon természetes, hogy Héringh Ignác császári biztos nem fizetett hadi sarcot, hiszpen érdemeit már evel a kiváltsággal is jutalmazni akarták, je annál inkább sújtotta a generálisok keze azokat, a kikről Héringh Ignác rossz információt adott. Különösen Hessky Ferenc nyugalmazott kapitányra tette rá boszúvágyú kezét és 6000 forint büntetéssel sújtotta hazafias érzelmeit. Héringh Ignác dühét Hessky Ferenc eláztatásában az a bizonyítvány is növelte, melyet a városi hatóság állított ki ezen tiszteltre méltó ember magyar voltáról. Ez az irás megvan a levéltár poros aktái között és az idegenből hozzánk szakadt, Székesfehérvár ügyeirt anyagilag és erkölcsileg egyaránt sokat áldozott férfiú emléke megérdemli, hogy teljes szöveggel közöljük. Így szól a bizonyítvány:

Hessky Ferenc nyugalmazott cs. kir. kapitány ur kérésére Székesfehérvár, szab. kir. város tanácsa ezennel bizonyítja, hogy a nevezett kapitány urat, mint vagyonos polgárt, 1848 május 23-án ifjú gróf Batthyány István elnöklésével tartott városi tisztújítás 776 szóval választó polgárnak jelölte ki, továbbá, hogy 1848 november 15-én tartott tanácsülés jegyzőkönyvének 4321 pontja szerint az akkori kormánybiztosnak, Salamon Lajosnak rendelete lön kihirdetve, a mely szerint a netán bekövetkező általános népfelkelés esetén Daraba negyedmester kerületébe az említett kapitány urat nevezte ki vezetőnek, azonban Sala-

Sport Amerikában.

— A Fejérmegyei Napló eredeti tárcája. —

Az amerikai nép egyik jellemző tulajdonságát a sport szeretete képezi. Az angol nem ézi magát jól testedzés nélkül sehol s Amerikában valóságos művészetté, valóságos kultusszá fejlesztették.

Mikor Washingtonban magamra maradtam, estefelé nyakamba vettem a várost, hogy a nevezetesebb pontokat megégyeszer szemügyre vegyen. A Fehér Ház közelében, a nagy Park szélén, a Washington emlék 200 méteres oszlopának árnyékában egy nagy koralaku területet jelzett a térkép.

Mögötapsztaljuk, mondám s odaigazodtam. Épen jókor jöttem. Már messziről láttam, hogy egész sereg automobil, sétakocsi s tömördek kíváncsi veszi körül a területet. Közlebb érve láttam, hogy a lapdázók mulatnak s a sok érdeklődő az ő játékukat kísérelni figyelemmel. A divatos lapdajátékok hasonlít a mi kifutó metánkhoz, csakhogy sokkal nagyobb ügyességet igényel. A lapda valami kemény, ruganyos anyagból van készítve,

hogy nagyon messze elröpüljön. Hogy mennyire kemény, mutatja az is, hogy a lapdafogóknak nagy bőrkeztű van a kezükön s azzal kapták el. A lapdát nem az adogató dobja fel ütésre közelről, hanem 20—30 méter távolságról kell az ütőhöz odadobni, a ki röptében üti vissza. Mikor aztán kiütötték, ki kell futni, mint a mi metánkban, a különbség csak az, hogy ott nem dobják meg a játékos, csupán a futási gyorsaságát értékelik.

Ez a játék annyira népszerű, hogy nemcsak a kis fiúk, hanem a lányok, sőt a 30—40 éves férfiak is játszóak. Washingtonban épen a szerezésnek játszóak, akik mindenütt külön társadalmat képeznek, még a játékokban is. Persze roppant érdekes volt, a mikor a kisuvikszoltképi óriások, a kikkel itt-hon bátran lehetne ijeszteni a gyerekeket, mint a bősziült partipák össze-vissza nyargalásztak az égető napfényben, ha a játék ugy hozta magával, elvágta magukat a földön, csakúgy porzott. A nézőközönség — mind szerencsének — tapsoltak, kiabáltak, tüvöltöttek egy-egy jól sikerült ütésnek, vagy dobásnak.

Vannak professzionatus lapdajátzóik, a kik a kitzűtött díjából élnek s a kiknek a megnézésére ezer és ezer ember vonul

ki a játéktérre, a villamos vasutak pedig külön menetrenddel, külön kocsikkal indulnak. A város közönsége két részre oszlik a játszó társaságok szerint s mindegyik drukkol a maga pártjának, mert másnap a város ujságjai mind hozzák az eredményt, a mi sokkal jobban érdekli a kíváncsiakat, mint a perzsa sah futása, vagy az európai dinasztiaik trónusainak ropogása.

Hát persze mindez sokkal érdekesebb, illetőleg figyelemreméltóbb a mi ifjuságunk mulatozásainál, Amerikában. nincsenek kávéházak — pardon — hallottam egy utcát, a második utcát New-Yorkban, ott — mondják — sok a kávéház — ott laknak a magyarok. Az amerikai azonban nem ér rá kávéháza járni. Délben legfeljebb 10—20 percet szakít magának, a mikor egy-kis erősítőt vesz magához. Este pedig, mikor 6 óra után vége a napi biznicsnek, hazasiét átöltözködni, aztán a családja körében tölti idejét, vagy megy ki lapdázni.

Nem is volna jó egy amerikaival: birokra kelni, vagy a hogyan ők szokták: egymást bokszolni, pardon! a bokszolás: It meg kell egy pillanatra állapodnom, mert ez is amerikai nemzeti szokás. Kezdődik a

Sövegjártó János

vászon kereskedése

Székesfehérvár, Barátok épülete.

Nagy választék ág- és asztalneműkben,
színes és fehér barchetok stb.

olcsó, szabott árak mellett.

Mai lapunk 4 oldal.

00000585

mon Lajos kormánybiztos ezen intézkedései nem léptek életbe. Kiltint azon-kivül, hogy 1849. április havában itt volt katonai parancsnokság; Hessky Ferenc kapitány urát a nálunk levő két katonai nevelő intézet parancsnokává nevezte ki, azonban nevezett kapitány ur ugyanazon év május 5-én tartott tanácsülés jegyzőkönyvének 1492 pontja szerint testi gyengesége és betegsége miatt ezen állásáról lemondott. Egyébiránt a fentebb leírt tényeken kívül jegyzőkönyveinkben nincsen más adat, mely a többször említett kapitány ural vonatkozásba állana. Székesfehérvár 1849. szeptember 24-én tartott tanácsüléséből. — Hessky Ferencnek kívül még Bejzáth Györgyre vetettek ki 2000 forint büntetést, mert a Budavár ostroma után hadosztályával városunkba érkezett Kmetty Györgynek irását találtam, a melyben elvitte a tisztikar mulatságára. Ez pedig nagy bűn volt, a melyet meg kellett törölni!

Héringh azonban a jóérzeiműek megjutalmazásáról is gondoskodott. Szeptember 24. ról a levéltárban egy hivatalos irását találtam, a melyben értesíti a várost, hogy előterjesztésére gróf Falkenhayn Boros Imre volt rendőrkapitányt, Vassné asszonyságot, Horváth Mihály ügyvédet, Gózon Ferenc városi tanácsost, Bürger István posta ellenőrt, Spigliardi József és Fekete András nyugalmazott kapitányokat, Rieder József megyei mérnököt, Schieder János vendéglőst és Szekeres Sándort fölment a hadisarc alól, még pedig azért mert „se a f. év május havi függetlenségi nyilatkozat aláírásában, sem az augusztusban kezdődött fegyveres fölkelésben részt nem vettek.”

Pedig mennyivel több méltányosság, az emberszeretnek mennyi érzése kívánta volna, hogy a fentebbiek helyett annak engedjék el a hadisarcot, a ki a városi levéltárban őrzött következő kérésse fordult a hatósághoz.

Tekintetes Nemes Tanács!

Alulírott boldogtalan s hat nevetlen gyermekeknek hátrahagyott szerencsétlen özvegye, hódoló tisztelettel bátorkodom a T. Tanács azon példás szelid érzéséhez folyamodni, melynél fogva a szerencsétlenek ügyeihez mindenkor segédkezettel járulni s özvegyeket istápolni szokta.

Sorsom ridég és mostoha, mert azon szerencsétlen népfelkelés következtében mindenképp jobban szeretett férjemet elvesztvén, hat nevetlen árva gyermekekkel özvegyen maradtam; ezt még inkább keseríti azon veszteség, mely szerint édes atyám, Aschner József mindenköröm nékem,

gyerekkorban. Annyira divatos, hogy már a kis leányok is bokszoló állásba helyezkednek, ha azt vágiák nekik oda: add vissza a babaruhámat. Láttam kis gyerekeket, a kik az édesanyjukkal játsza egészen szabályos bokszoló állásba helyezkednek. A nagyoknál nem csak sport a bokszolás, hanem elsőrendű önvédelem. Még pedig olyan önvédelem, a melynek külön privilégiumai vannak. Ha két amerikai megharagszik egymásra, rögtön bokszolják egymást (fájtolnak, a mint ők mondják) ha az utcán történik a dolog, rögtön egész sereg nézőjük akad. Nem azt nézik, hogy kinek van igaza, nem is az ártatlannak akarnak a pártjára állani. Az igazság teljesen mellékes, a bokszolás a fő. Az ellenfelek úgy el döngetik egymást, hogy az orcájuk földagad mint egy kis pompos s az orrukat bátran kiállíthatnák az uborka kiállításán és sokszor egy hétig nem emészt a gyomruk az ellenfél ökle nyomán. A rendőrt pedig nem szól bele a dologba, ha a párba szabályosan ment végbe, a viaskodókat megtapsolják, ha azonban szabálytalan volt az állás vagy az ütés, akkor a bűnöst bekisérik s tilhat egy-két napig, míg a bíró ráhuzza a 10—20 dollár büntetést.

Az bizonyos, hogy mindez éktelenül különbözik a mi európai viszonyainktól. De az is bizonyos, hogy az amerikai bizonyos féltő tisztelettel nézi az ember. Az izmai acélból vannak s jaj annak a haramiának, aki beléjük akar kötni. Mindenesetre jobban elbánnak velük, mint a mi kávéházi arslánjaink, akik csak a kasszatünder körül tudnak bizonyosságot tenni az ősi virtusról és vasakartról.

(Folyt. köv.)

gy gyermekeimnek is gyámolom és gondviselőm volt s ez iránt 6 holtom napjáig, s gyermekeim felneveltetésükig is biztosított, s most ettől is megfosztattam s mint értőttem, nevezett atyám javaira is zár tetétt.

Ily elhagyatott, szerencsétlen helyzetben pusztán csak gyermekeimmel minden kereset nélkül árván hagyatva, még a hadisarc fizetésből is 20 ezüst frt. és 24 kr reám rovatott, melynek kielégítésére magamat képtelennek s tehetetlennek érzem; ennél fogva eszedem legmélyebb alázattal a T. Tanács kegyességéhez, méltóztassék jelen szomorú helyzetemet tekintetbe venni s ezen reám rovatot sark fizetést töltetbe venni s atyám javaira ruházni és abból kielégíteni.

Mely alázattaljes kéresemet ismételve, hódolattaljes tisztelettel vagyok a T. Tanácsnak legalázatosabb szerencsétlen szolgáloja
Hübner András özvegye,
szül. Aschner Johanna.

A folyamodás természetesen eredmény nélkül maradt. — Hübner Andrásnak fizetnie kellett, mert férje vértanu halált szenvedett!

Maga Székesfehérvár sem hitte, hogy a népfelkelésért ilyen súlyos anyagi büntetés nehezedjék polgáira. A tanács jóérzelemű emberekből állott, kik az augusztus 10-én történt eseményeket megdondolatlanságnak és könnyelműségnek tekintették és nem gondolták, hogy a 60000 forint hadisarc komoly dolog. Kempen parancsa azonban meggyőzte a hatóságot az ellenkezőről és most fűhöz-fához kapkodtak — protekcióért. Héringh Ignác, Marich Dávid, maga Falkenhayn is megígérték közbenjárásukat, de a végeredmény mégis csak a fizetés volt. Kempenhez, sőt magához Haynauhoz akart a hatóság küldetésbe menni, azonban Héringh, — úgy látszik, felsőbb utasításból, — a kérést elutasította tanácsolta. Ezt az írást is megtaláltam a levéltárban és érdekességénél fogva bővebben tárgyalom.

Az igen hosszú, lapokra terjedő folyamodvány alázatos és túljóhis hangja Hamvassy Imrét teszi meg bűnbaknak az augusztus 10-én történt eseményekért és nagy merészséggel akarja halomra dönteni Székesfehérvárnak a szabadságharc alatt tanusított hazafias érzését, midőn a Kempen által felhozott vádpontokra megfelel és záradékkal ezt mondja: „Székesfehérvár városának népe nem önmön elszántságukból, és az alkalmat keresve, hanem a gonoszlelkű csábítók ámitgatásaitól elkábítva vonzattak, azon tények elkövetésére, a melyek nékie vétségül felszámítva vannak!”

(Folyt. köv.)

UJDONSAGOK.

— **A honvédség köréből.** Pridafka József százasos hadbíró Budapestre helyezte, — helyére Dalmay Géza hadbíró-századoszt osztotta be, — Luby Pál 17. honvéd gyalogezredbeli hadnagyot pedig a brassói 24. gyalogezredhez helyezte a honvédelmi miniszter.

— **Autonomia a móriaknak.** A móri katolikus Schweighardt Veremund quadriánplebanos lelkes utánjárására községi autonomikus szervezetet alkottak, amelynek szabályait a m. kir. miniszter 115396/909. sz. a jóváhagyta. Gratulálunk az eredményhez és a jó példához. Ha nem kapunk országos katolikus autonomiát, csináljuk meg községenkint!

— **Az Orsz. Pázmány-Egyesület Vaszary Kolos bibornok, hercegprímás védnöksége és Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök elnöklése alatt október hó 24-én, vasárnap délelőtti 11 órakor Esztergomban, a szent Benedek-rend főgimnáziumának dísztermében tartja ez évi vándorgyűlést.** A vándorgyűlést megelőzőleg az Orsz. Pázmány-Egyesület tagjai koszorút helyeznek a bazilikában Pázmány Péter szobrára. A gyűlés tárgysorozata: 1. Megnyitó beszéd. Mondja: Prohászka Ottokár dr. székesfehérvári püspök, az Orsz. Pázmány-Egyesület elnöke. 2. Rákóczi né szerenádja. Költemény. Irtá és előadja Szepessy László. 3. A lantos leánya. Elbeszélés. Irtá és felolvassa Tarcsay György. 4. A mai szépirodalom téves irányzatai. Előadja Rott Nándor dr., pápai prélátus, esztergomi kanonok. 5. Az utolsó lantos. Költemény. Irtá és előadja Székely János dr., az Orsz. Pázmány-Egyesület főtitkára. 6. A katolikus sajtó és irodalom pártolása. Előadja Göröcsöni Dénes, az Orsz. Pázmány-Egyesület elnöke. — A vándorgyűlést az Orsz. Pázmány-Egyesület választmányi ülése követi, amelyen a vándorgyűlés meghívott vendégei is résztvehetnek, de felszólalási joggal csak az egyesület tagjai, szavazattal csak a választmány tagjai bírnak. A gyűlésen városunkból a megyéspüspök elnökön kívül Bilkei Ferenc lapszerkesztő vesz részt.

— **Egy Jézus társasági atya városunkban.** Rendkívül érdekes előadást tartott f. hó 19-én a szemináriumban P. Veitcs salzbürgi Jézus-társasági atya. Az előadást, mely a zománzus művészetéről szólt, nagy tetszéssel hallgatták végig a papikar tagjai és a növendékpapok.

— **Tanítók gyűlése.** Mult csütörtökön tartották a csákvári esperesi kerület tanítói szokásos gyűlést a csákvári kath. kör dísztermében. A gyűlés több érdekes mozanatától kimondták — Mundi Lajos zámolyi kántortanító indítványára — hogy mindegyik tanító legyen a kath. Sajtónak igazi apostola. Mindjárt gyűlést is indítottak és körülbelül 9 korona gyűlt össze a kath. sajtó számára. Ezen aránylag kis összegnél sokkal értékesebb az az erkölcsi tőke, mely lelkesedésükben van letéve. Mint kedvező tényt szögezzük le, hogy a csákvári esperesi kerület több lelkes papja belépett a fejrmegei r. k. tanítók egyesületébe.

— **Husvizsgáló tanfolyama.** Folyó hó 19-én újabb husvizsgáló tanfolyam nyílt meg, melyre 11 község küldött be hallgatókat, kiket Háiasz József kir. általorvos képez ki.

— **A felsőbb leányiskola teljes átalakítása,** ha az állam kezébe adjuk, vagy pedig nagyobb államsegélyt kapunk, a felsőbb leányiskolai tanítás tervei szerint modern berendezéssel történik meg. Lesz benne megfelelő könyvtárszoba, tanácskozó terem, igazgató szoba, tanári szoba, tornaterem, tornaudvar. Az átalakításokra lesz megfelelő hely, mert hiszen az épületben szorongó ipariskola az ujonnan épített ipariskolába megy át. A felsőbb leányiskola ezidőszent mintegy 30000 koronát emészt fel évente a városi pótdoból. A 30000 korona a következőképen oszlik meg: 22211 korona megy a személyi illetményekre, 1706 korona fűtés-világításra, a többi a szükséges berendezésre, tanakozásra stb. Az átalakításra már tervek is vannak.

— **Fedanyagátvétel.** A Szabadbattyány—Sárszentmihály, Szabadbattyány—Leysény és Polgárdi—Kisczér közötti utakon f. hó 23-án, a Székesfehérvár—Nádasdladány—Ósi és Nádasdladány—Inota közötti utakon az ősi fedanyagátvétel f. hó 29-én fog megtörténni, az előbbinél az alispán és Schwarz Armin, az utóbbi helyen pedig az alispán és Edes István vármegyei bizottsági tagok közbenjöttével.

— **Köszönetnyilvánítás.** Mindazon rokonnaknak, ismerőscinknek és jó barátainknak, kik bold. férjen, illetve atyánk halála alkalmából családi gyászunkban résztvettek, részvétnyilatkozatukkal felkerestek és fogatuk a temetéshez rendelkezésünkre bocsátották ez uton nyilvánítjuk hálás köszönetünkre. Külön hálánkat és köszönetünket kell azonban kifejeznünk, a helybeli izr. Szent-Egyetnek, azon humánus eljárásáért, melyet velünk szemben tanusított és hogy drága halottunk számára a temetőben díszsír helyet díjtalanul adományozott. Ezzel bennünket örök hála kötelezett. Drága halottunk nevében kívánjuk, hogy továbbra is kísérje Isten áldása ezen szép intézmény működését. Özv. Rottler Izsákné és gyermekei.

— **Felülvizsgálat.** A pestmegyei Zsámbék és a komárommegyei Szomor községek között egy új törvényhatósági ut épült, amely Bicske környékén vármegyénken is keresztül halad. Az ut ezen részének a f. hó 23-án leendő felülvizsgálására Balassa Sándor vármegyei főjegyző, Vajda Géza áll. főmérnök és Rosenfeld Henrik vármegyei közig. biz. tag küldettek ki.

Kisebb Wertheim szekrény kerestetik megvételre: Cim-a kiadó hivatalban.

Richter bácsi meghalt. Egy régi, szeretetreméltó, de mindennek felett becsülettel és lelkesen állott el az éjtel az éjtel sorából az úr honába. Richter József vár. biz. tag rövid pár napos betegsége után meghalt. Talán mindenki ismert a gömbölyű, nyakaitalan, söröszerű, villogó tekintetű, 48-as eszmék iránt lángoló s lelkesedő öreg urat. A függetlenségi eszméknek hozzá hasonló rajongója lehet, de nála hibébb, ragaszkodóbb aligha. Öreg ember volt, de ha kellett volna — bizonyára élmet volna öreg zászlótartónak s akkor lett volna legboldogabb, ha ott halhat meg a csatatéren. Aztán még egy eszméért lelkesedett a város ügyeiben, az agg- és szegényintézetért. Ennek az érdekében mindig felszólt és ha bármely alkalommal a jó ügy érdekében agítani kellett, az öreg úrnak akkora tekintélye volt, hogy a legszébb eredményeket mindig el lehetett várni az ő révén. Foglalkozására molnár volt, évek óta azonban csak lisztüzleteket csinált, még pedig elég szerencsével. Richter József évek óta asztmában szenvedett. Tegnap este vacsora után hirtelen rosszul lett s a széken ülve szívészűrés következtében meghalt. 62 évet élt. Temetése pénteken délután 3 órakor lesz.

Iparosok szervezkedése. A szervezkedés korszakát éljük. A gyors és egyenlőtlen gyári termelés, a munka produktuma, amely egyképen szolgálja az egész emberiséget, egészen megváltoztatta régi, kényelmes életrendünket s új erő kifejtésre ösztönöz. Erőt kifejteni a megélhetés arányában most csak szervezkedés által lehet. A szervezkedés gondolata az egyes ipari szakokon belül is érvényesül s keresztülvitele arra irányul, hogy az egyes ipari szak üzemi körében szükséges anyagokat előnyösebben vehesse munka alá.

A szervezkedés célszerű gondolata azonban eddig csak bizonyos irányelvek mellett, vallási, társadalmi nézetek befolyása alatt mozgatta az emberiséget. Pártok, irányok keletkeztek a munka produktumának jobb értékesítésére szervezkedő munka emberei között. Pedig tulajdonképpen a szervezkedés nem más, mint szövetezés a közös célok elérésére. A szövetezésen alapuló szervezkedés most városunkban is tér hódít. A helybeli és fejmegyei asztalos iparosok a múlt vasárnap nagy jelentőségű szervezkedő gyűlést tartottak az ipartestület nagyertermében. A szervezkedést természetesen a nehéz megélhetési viszonyok okolják meg, hogy a szervezett erő nagyobb erkölcsi és anyagi sulyal eshetnék latba a szociális megélhetés ezernyi nehézségei között. A szervezkedő iparosok továbbá ki akarják küszöbölni maguk közül a kontárokat, akiket rájuk szabadított a liberális gondolkodás s a szervezet keretei között a megértés alapjain elcsúsztatva elintézni a munkás és munkaadó között fellépő surlódásokat. Ezek mellett az okok mellett még egy érdekesség jellemeztet rámutatni, amelyben már a szervezkedés gondolata jut érvényre. A szervezkedés motívuma tulajdonképpen az volt, hogy anyagraktárok és árucarnokok felállítására a munkások kiküszöböltsék az ipari munka veszélyeztetése árán busásan zsebelő közvetítő kereskedelmet. Ez a szövetezési gondolat helyes érvényesülése. Ime tehát a szövetezési gondolatát mindenütt érvényre lehet emelni, csak megfelelő kereteket kell a számára alkotni. Ki lehet így küszöbölni a tisztességtelen versenyt, helyesen megszabni az egységárat, olcsón beszerezni a nyers árut, s oda hatni, hogy a tulajdonképeni munka élvezze a hasznot. Ez a szociális kérdés megoldása. Bpsten az asztalos iparosok már régebben megalkották az asztalosok szövetezési szervezését. És hogy nem valami vérszegény, élet utáni kapaszkodósvágy hozta össze asztalos iparosainkat, bizonyítja az is, hogy a szövetségi központnak Budapesten már évek óta hatalmas anyagraktára van, mely az azelőtt folyton emelkedő anyagárakat jó ideje egy szinten tartja, sőt némi tekintetben csökkentette is. A butorcarnokról pedig csak annyit említünk fel, hogy hosszas küzdelem után ma már mintegy 700000 korona forgalmat csinál évente. Erőteljes különben, hogy ehhez a forgalomhoz mi félévnyi áru mintegy 40—50000 koronával járunk hozzá. Ez a szép summa miért nem maradhatna itthon, a mi iparosaink nehéz anyagi viszonyainak tetemes anykítására? A szervezkedő ülése lejöttek a központ vezetői is, Bartóly János szövetségi elnökkel. Néway szövetségi titkár

előadása után az egybegyűltek kimondták a megalakulást és megválasztották a tisztikart. Előnök Koháry József helybeli asztalos és vidékiek tiszteletére dáiban Latzkovits József vendéglőben bankett volt, mely lelkes hangulatban a késő délutáni órákig húzódott. Az asztalosok mozgalmát melegen ajánljuk a többi iparszakok vezetőinek figyelmébe.

Vetőmaggsegély. A megye közigazgatási bizottságában merült fel a vetőmaggsegély kérdése. A megye egyes helyein a termés újra olyan silány volt mint tavaly. A közigazgatási bizottság tehát újból mozgalmat indított a miniszteriumban kedvezményes vetőmag beszerzése iránt. Eddig csak egy község kérelmezte a vetőmagot. Szomorú bizonyítéka ez a jelenség anuak, hogy népünk vezetőiben kevés a szociális érdeklődés. Azokat a kedvezményeket sem tudják kellő jó akaratú a nép kezébe adni, melyeket a kormány bőkezűen a nép javára ad. Hiszen a közigazgatásban, a politikában ugyis ritka alkalom jut a nép segélyezésére, ragadjuk meg hát azt a nehányat. A kormány vagy a közigazgatás szívesen hajlik a népjólét emeléséhez, ha találkoznak megfelelő közegek, akik erre utmutatást adnak neki. Gyuró község a jégveréstől tönkrement gazdáinak 1000 korona vetőmaggsegélyt utalványozott ki a miniszter. A többi község is rá volna szorulva, azonban a legtöbb helyütt nem akad ember a gátra, aki a dolgot kezébe venné. Még a tavaly kiutalványozott 150.000 koronából is fennmaradt mintegy 30.000 korona. Ezt sem tudjuk hova tenni. Mintha nem volna ezer helye.

Még egyszer Ferrer. Kár volna ennek a szerencsétlen kivégzett forradalmárnak ügye felett napirendre térünk a néhétik, hogy belőle a szinte önként folyó tanulságokat le ne vonjuk. Ugy látszik, a szabadkőműveseknek az egyház, a papság s a törvényes rend ellen indított aknamunkái sehogyssem akarnak sikerülni. A szekularizációs indítvány valóságos vesszőfűtést csinált az országban s a Ferrer-üggyel kapcsolatos handabandázás is visszafelé sül el. Egyetlen pozitív eredménye ugyanis az egész hajszának az, hogy Magyarországon sok-sok ezer újságolvasó szemét nyitotta fel, bemutatván nekik a szabadkőműves sajtót a maga igazán undorító mezeltelességében. Lássuk csak!

A szabadkőműves főleg szociáldemokrata lapoknak alig van kedvencének foglalkozásuk, mint a társadalom fő-fő hordozóinak: közhivatalnoknak, rendőröknek, katonáknak s főleg papoknak valódi vagy költött hibáit szellettetni. Szinte nap-nap után olvassuk hasábjaiakon e címeket: „A főbíró ur basáskodásai,“ „A vérszomjas hadnagy,“ „A brutális rendőrség,“ „A káplán ur esete,“ stb. stb. Valóságos erénycsöszök ilyenkor ezer a piszkos tollú újságírók. Ferrer, az egész más! Hogyne, hisz ő „szabadgondolkodó,“ forradalmár volt. Hogy feleségét elhagyta, hogy leányai idegenben nyomorognak, hogy 80000 pezétát hagyott a „barátjainak,“ ki akad fenn ezen? Ő azért ideálisselkü martyr, kinek halála felett sirnia kell az egész „művelt“ emberiségnek. Ezek a lapok teleszájjal hirdetik, hogy Ferrer halála előtt nem tért meg, hogy a jezsuitákkal a siralomházban is csak vitalkozni akart, hogy a halál előtt sem hajtotta meg térdét, stb. De arról csak pár szót olvastunk, hogy „az irlgalmarszerű szervezetek bebocsátotta magához.“ Nem mondjuk, sőt nem is hisszük, hogy a vén bűnös megtért halála előtt, de mindenesetre érdekes lett volna megtudnunk, hogy mit beszélt halála előtt pár órával az istentagadó az irlgalmas barátokkal. Am itt a riportere igen vékonyan folydogál.

Ugy látszik, világszerte váratlanul hamar elülnek a szabadkőműves páholyok által rendezett műfelhaborodás hullámai. A világ kereké forog tovább, a spanyol kormány sem bukott meg, a Vatikán falai sem dőltek össze a jerikói trombitáktól. De mi egy lépéssel megint előbbre jutottunk a mi kedves lapjaink ismeretében.

Ki volt Ferrer? A legtöbbnek ideája sincs róla, mert csak az ártatlan vértanút hallja dicősitni. A párisi *Temps*, a londoni *Times*, az olasz *Corriere della Sera* után — melyek közül egyik sem nevezhető klerikális lapnak — a következőkben mondhatjuk el röviden Ferrer élettrajzát.

Ferrer 1857-ben Barcelonában született szegény szülőktől. Kévs iskolát végzett aztán va-

suti kalauz lett, a hol 28 éves korában a fokalauszágig vitte. E közben megismerkedett Zorillával a spanyolok forradalmár volt miniszterelnökével, a kinek befolyása alatt Ferrer is forradalmár lett. Párisba került, a hol korcsmáros volt, aztán nyelvmester. Mint ilyen ismerkedett meg Ernestine Meunie nevű öreg kisasszonnyal, a ki előtt lefestette a barcelonai árvagyerek szomorú sorsát, a kik az elzüllesnek léznek áldozatai. A gazdag és jószívű kisasszonynak annyira a lelke kére tudott beszélni, hogy a züllesnek induló gyermekek megmentésére ezt írta jószágkormányzójának.

„Elhatároztam — így ír a kisasszony egyik 1901. jan. 11. kelt levélben — hogy Barcelonán közelében egy iskolát alapítok negyedik évenként 4000 frank támogatással. Legalább annyi sok kis ártatlan teremtést megmentek a társadalomnak. Így boldogabbnak fogom magam érezni. Erzem, hogy az által, mit most teszek, szomorú életmet boldogabb tudattal és végleg fejezhetem be.“

Hogy az öreg kisasszony mennyire vallásos-lelkű volt kitűnik végrendeletéből, a melyet 1901 januárban írt:

„Kedves Anyaszentegyházam kebelében akarok meghalni, egyházi temetésben kívánok részesülni, halálom napján lelkem örök nyugalmaért mondanó másébre 3000 frank adandó stb.“

Az öreg kisasszony 1901 áprilisban halt meg hirtelenül, de úgy, hogy vagyonáról írásbeli végrendeletet nem csinált. Végakaratainak végrehajtója Ferrer lett, a ki az öreg kisasszony párisi házáat a temetés után 750 ezer frankért adta el. Ferrer úrnak óriási vagyon jutott a kezébe, de kisebb gondja nagyobb volt annál, hogy az örök-hagyó, vallásos lelkű kisasszony végakarata értelmében a szegény gyermekeket istápolja, hanem csinált egy forradalmi iskolát, a mely busás tandíjjal, saját kiadású könyveivel bő jövődelmi forrása lett a Zorillát követő forradalmárnak. Barcelonában az utóbbi években napirenden voltak a forradalmi mozgalmak, bombázások, templomokban, színházakban egymást érték a robbanások, a melyeknek számtalan volt az áldozatuk. Nemcsak templomokat robbantottak föl, hanem árvaházakat, kórházakat, gyermekmenhelyeket és egyéb egyháziakat által vezetett és fenntartott intézeteket. Mikor Alfonz király Ena királynéval az esküvőre ment, egy bomba robbant fel, a mely 25 polgárt megölt és 60-at megsebesített, a menyasszonynak azonban csak a fehér ruhájára hullottak a vérvörzések. A merénylő ismét nem Ferrer volt, hanem kebelbarátja, intézetének aligazgatója, az ő könyvtárnoka. — Az érdekes ember utolsó hónapjairól csak annyit akarunk még mondani, hogy elítéltesse nem rövidesen történt — a mint a lapok írták — hanem hónapokon keresztül tartott nyilvános tárgyalás alapján, a melyről a spanyol lapok hasábos tudósításokat hoztak. Nálunk üvöltöttek a szabadkőműves sajtókuvaszok, szeretnének minden templomot és kolostort lángborítani, minden papot és apácát szurokba mártani és elevenen megégetni, Spanyolország pedig tiltakozik ellene, hogy a sajtó országának belső anarkistáival ne a maga igazságszolgáltatása szerint bánhasson el.

Öngyilkosság. A zámolyi kocsi ut mentén — mint lapunk zártakor értesültünk — egy ismeretlen nő hulláját találtak egy kutban. Bierbauer Viktor dr. főorvos Liszt Ferenc rendőrbiztossal s a mentőkkel a helyszínére ment a hulla elszállítására.

Fráter Loránd legújabb nőiaskönyve épen most jelent meg és 2 koronáért kapható, Klöcker Péter cs. és kir. udvari könyvkereskedésében Sákcsfejérvárott.

— Szántás közben. Vadász György Széchenyi-utca 97 sz. alatti lakos folyó hó 20-án a sárpentelei dűlőben levő szántóföldjén szántogatót ökreivel. Szántás közben László János bika-szigeti lakos ment hozzá s a feleségre vonta amiatt, hogy az anyósa tulajdonát képező trágyát miért akarta elszáítani. Ebből kifolyólag szóváltás támadt közöttük, mire László Ferenc egy fadarabbal úgy vágta fejbe Vadász Györgyöt, hogy a vér is elborította. Az ügynek a helybeli kir. járásbírósnál lesz a folytatása.

— Szerencsétlenség a bányában. A pilis-vörösvári községbánya egyik munkását halálos végű baleset érte. Mezei Boldizsár magyarszölgyéni (Esztergom-m.) születésű 19 éves bányamunkás a közsénnék a bányából való kiszállításiánál volt elfoglalva, miközben egy szénzárlító csillér a fejét megütötte, de oly súlyosan, hogy nyakán az ereket felszakította s a munkás rögtön szörnyet halt. A szerencsétlen fiatalember alig egy hete állt a bánya szolgálatában. A vizsgálat lesz hivatva kideríteni, hogy kit terhel a felelősség.

Angol-kór

tönkre fogja tenni az Ön gyermekének egészségét, ha nem tesz ellene gyorsan valmit.

Scott csukamájolaj Emulsió-ja

megszünteti az angolkórt, megerősíti a csontokat és egészséges hussal borítja azokat.

Azonfelül, és ez az, a mit tapasztalt szülők teljes érték szerint meg tudnak becsülni, — semmi nehézséggel nem jár a kis szenvedőt rábírní arra, hogy a

AN Emulsió várszállítónál a SCOTT-féle módszer védőjét — a balárat — köztük figyelembe venni.

SCOTT-féle Emulsió-t

bevegye, mert kellemes, tejfeles íze van. A gyermek megemésztí, még ha a tejtől undorodik is.

A SCOTT-féle EMULSIÓ

a legkiválóbb.

Egy eredeti üveg ára 2 k. 50 fillér. Kapható minden gyógyszerárban.

— A szélhámos utitárs. F. hó 14-én Nesznera Józsefné, a martonvásári vasútiőr felesége, egyet-mást bevásárolni Budapestre ment. Visszafelé a budai állomáson egy elegáns hölgygel ismerkedett meg, ki magát Varga Juliskának mondotta. Ez a hölgy aztán beszélgetés közben elmesélte Neszneránának egész élettörténetét, hogy ő a pécsi zárdában nevelkedett, 10 évig volt ott s közben örökölt s most földbirtokos. Jelenleg épen gazdaasszonyt keres s kérte Neszneránét, hogy ajánljon neki valakit. Neszneráné mondotta, hogy Martonvásáron van egy asszony, aki szívesen elmenne gazdaasszonynak. Erre a hölgy mindjárt ajálkozott, hogy lemegy Martonvásárra. Jegyváltáskor, csak 100 koronásai lévén, kérte Neszneránét, hogy részére is váltsion jegyet. Együtt utaztak tehát Martonvásárra. Varga Juliska az éjszakát Neszneránéknál töltötte.

Reggel Neszneráné és Juliska, kölcsönként selyemkendővel a fején, egy üzletbe mentek, hol ő is vett egy légyfogót. Hazafelé remülve vette észre, hogy a száz koronásokkal tömött pénztárcáját az üzletben felejtette. Persze rögtön visszazaladt, de Neszneráné is, mivel a kölcsönbe adott selyemkendő már kezdte nyugtalanítani.

A pénztárcát az üzletben megtalálták, de természetesen százkoronások nélkül. A kereskedő ugyan mondta, hogy ő hozzá sem nyúlt s ha nincs benne, akkor nem is volt, de azért Varga Juliska feljelentést tett a csendőröknel. — Vesz-tére, mert itt a saját személyére vonatkozó adatokat is be kellett mondanía. A csendőröknek gyanusnak tűnt fel a dolog s táviratoztak Varga Juliska állítólagos lakhelyére, Püspökladányra, ahol azonban Varga Juliskát nem ismerték. Majd azt mondotta, hogy ő a lengyeltői csendőrőrmester menyasszonya. Ide is táviratoztak s itt már ismerték a hölgyet. A lengyeltői csendőrőrmester azt válaszolta, hogy bár nem menyasszonya, de ismeri Varga illetve Reiber Juliskát, mert ez a neve, ki budapesti gyanus foglalkozású hölgy s lopásért és csalásért már tízszer volt büntetve. Most már azután kisült, hogy Reiber Juliska már 1908-ban is szerencsétlente Martonvásárt, amikor is egy fiatalemberrel az ottani korcsmában bérlet szobájukból az összes ágyneműt elemelték, ezenkívül a hasonló bicskéi és sárbogárdi lopásoknak is ő volt a tettese. Természetesen letartóztatták.

VIDA ELEK kárpitos és díszítő, Székesfehérvár, Megyeház épülete. *Teljes felelőség mellett csakis elsőrendű munkák.*

— **Öngyilkos asszony.** Szomoru áldozata van ismét a pálinkának. Benedek Jánosné idősebb csákvári asszony tegnapelőtt megelegette a életét s felakasztotta magát. Csak holttestét találták meg gyermekei. A pálinka tetete annyira tönkre életét, hogy nem bírta tovább viselni.

— Rövid hírek.

Ercsiben múlt év november 26-án Mazán József, gróf Wimpfen Siegfried urodalmának bérese 1 zsák korpát lopott. A kir. törvényszék 2 napi elzárásra ítélte.

Lopás a vásáron. Lakatos Katalin őrszállási leányt a csendőrök a sárkeresztúri vásárrban 5 rendbeli lopáson érték. Az eljárás megindult ellene.

Tíz. Tárnokon Pallér István udvarán levő 200 kor. értékű szalmakazal leégett. A tüzet a tulajdonos 5 éves Viktor fia okozta, ki a kazal közelében cigarettázott s az égő cigarettát a kazal tövébe dobta.

A pálinka. Koska József kislóki lakos pálinkát ivott Glanc Ignác kereskedésében. A visszaadásnál azonban nézeteltérés támadt Koska és a kereskedő között, mire Koska aztán Glancot alaposan elverte. Feljelentették.

Takaréktüzhely különlegeségek, valódi dr. Meidinger kályhák, vas és rézbutorok, gyermekágyak és koscsik nagy választékban. Márkus Simon Fia lakatosnál Jókai-utca 16.

Önkéntes árverési hirdetmény.

A „Székesfehérvári Kereskedelmi Csarnok“ régi butorait, a mely egészében teljes kávéházi vagy vendéglői berendezésnek felel meg, részeiben pedig áll asztalokból, székekből, szekrényekből, kávéházi pohárszékéből (kassza) billiárdasztalból, hozzávaló golyókkal és dákokkal, tükör, íróasztal, légszeszcillárokból, képekből és függönyökből, folyó hó 23-án, szombaton délután 4 óraker, saját helyiségében, (színházépület) önkéntes árverés alá bocsájtja s a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett eladja.

A Gazdasági-Bizottság.

PFINN JÓZSEF

„CONCORDIA“

temetkezési vállalata

Székesfehérvárott, sas-utca.

Alapítva 1858-ik évben.

Óriási választék művirágkoszoru,

érekoszoru és

sírlámpákból

gyári áron.

Telefon 79 sz.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában Székesfehérvárott.

Varáz-színház.

A kalkuttai páratlan indiai csodatársulat

mely áll: **hypnotizőrök, szombambulisták, spiritiszták, gondolátolvasók, fakírok és illusionistákból, stb.**

f. hó 23-án, szombaton és 24-én vasárnap a Szent István-nagyteremben a legmagasabb színvonalon álló magikai, spiratiztikai előadástrendez.

Az előadás oly szolid, hogy hölgyek és gyermekek is látogathatják.

Helytárak:

Főpáholy 10 K, oldalpáholy 7 K, Tálalás-szék 1 K 60 f., zárt-szék 1 K 20 f., a többi sorok 80 f., állóhely 60 fillér. Gyermekek és katonák a jegyeknek felét fizelik.

Jegyek előreválthatók Krausz Verona dohánytözsdejében és este a pénztárnál.

Pénztárnyitás 7, kezdete 8 óraker.

!! Üzletáthelyezés !!

Van szerencsém a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség szíves tudomására hozni, hogy Székesfehérvár, Nádor-utca 3-ik szám alatt levő

cipész-üzletemet

f. évi november hó 1-én a püspöki palota mellett, Lakatos-utca 1. sz. alá helyezem át, hol elvállalom minden e szakba vágó munkák gyors és pontos elkészítését és javítását a legolcsóbb áron. Együttal felhívom a n. e. közönség becses figyelmét

kész cipőraktáromra,

hol a saját műhelyemben készült s a legkényesebb igényeket kielégítő kész munkákból továbbra is állandó készletet tartok.

Midőn a nagyérdemű közönségnek 25 éven át irántam tanúsított szíves támogatásáért köszönetet mondok, nb. pártfogását továbbra is kérve vagyok kiváló tisztelettel

Székesfehérvár, 1909. október hó.

Csúcs István cipésmester,

Székesfehérvár, Lakatos-utca 1. szám a. (a püspöki palota mellett.)

Nyavalyatörés!

Ki nyavalyatörés, görcs és más ideges állapotba szenved, kérjen iratot, ingyen és bérn. kapható a **szabd. hatyugyógyszertár** által Majna-Frankfurt

